

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 483/2022-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], obaja zastúpení Advokátskou kanceláriou Patajová Pataj s. r. o., J. Chalupku 8, Banská Bystrica, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Marián Pataj, proti uzneseniu Okresného súdu Bratislava I č. k. 12 Csp 77/2020-116 z 19. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. augusta 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovatelia ako žalobcovia boli čiastočne úspešní v spore, v ktorom sa proti žalovanej obchodnej spoločnosti domáhali zaplatenia sumy 1 749,20 eur s príslušenstvom. S ohľadom na výsledok sporu bol sťažovateľom priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozsudok okresného súdu č. k. 12 Csp 77/2020-94 z 24. novembra 2021 nadobudol právoplatnosť 11. januára 2022.

3. Nadväzne okresný súd uznesením č. k. 12 Csp 77/2020-101 zo 14. januára 2022 vydaným vyšším súdnym úradníkom rozhodol o výške trov konania tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sťažovateľom spoločne a nerozdielne náhradu trov právneho zastúpenia vo výške 492,24 eur.

4. Proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovatelia sťažnosť, v ktorej (okrem iného) namietali nepriznanie náhrady cestovných nákladov a náhrady za stratu času za účasť ich právneho zástupcu na pojednávaní 24. novembra 2021.

5. Okresný súd napadnutým uznesením sťažnosť sťažovateľov zamietol. Z obsahu spisu mu síce vyplynulo, že advokát sťažovateľov má sídlo [REDAKOVANÉ], no z jeho podaní nevyplývala skutočnosť, že na pojednávanie [REDAKOVANÉ], aký čas na to potreboval a aký dopravný prostriedok na túto cestu použil. Za podstatné považoval to, že sťažovatelia až v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka uviedli, že advokát cestoval na pojednávanie motorovým vozidlom a cesta mu trvala 4 hodiny a 20 minút. Nič im pritom nebránilo v tom, aby skutočnosť rozhodne pre posúdenie výšky náhrady trov konania – vyčíslenie cestovných náhrad a náhrady za stratu času, zaslali do rozhodnutia o výške trov konania. Nielen poskytnutie posledného úkonu právnej služby vo veci, ale ani doručenie rozsudku vo veci samej a nadobudnutie jeho právoplatnosti nevedli u sťažovateľov k tomu, aby urobili úkon, ktorým by uviedli skutočnosť potrebnú na podľa nich správne rozhodnutie o výške trov konania. Keďže sťažovatelia boli zastúpení advokátom, tieto skutočnosti okresný súd nemal povinnosť zisťovať.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti tvrdia, že rozhodnutím o výške trov konania došlo k porušeniu ich práv. Identifikujú v ňom arbitrárnosť, svojvoľnosť a s ohľadom na výsledok sporu aj rozpor s princípom spravodlivosti. V konkrétnostiach tvrdia, že:

a) trovy konania neboli vyšším súdnym úradníkom vyčíslené v súlade s obsahom spisu. Neboli v nich totiž zahrnuté cestovné náhrady a náhrada za stratu času počas cesty na pojednávanie. Z obsahu súdneho spisu však jasne vyplýva, že sídlo kancelárie ich právneho zástupcu sa nachádza [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia podrobujú kritike tvrdiac, že vzdialenosť medzi [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nie je možné prekonať inak ako cestovaním, resp. právny zástupca sťažovateľov nie je schopný premiestniť sa na takú vzdialenosť bez akejkoľvek straty času.

b) doložka o právoplatnosti rozsudku vo veci samej bola právnomu zástupcovi sťažovateľov doručená do elektronickej schránky až 17. februára 2022, teda takmer mesiac po jej vytvorení. Uznesenie vyššieho súdneho úradníka o výške trov konania bolo vydané v čase, keď objektívne nemohli mať vedomosť o tom, že rozhodnutie vo veci samej už nadobudlo právoplatnosť z dôvodu nepodania odvolania žalovanou. Sťažovatelia sa teda z objektívnych príčin na strane súdu nedozvedeli včas o tom, že rozsudok nadobudol právoplatnosť, a z tohto dôvodu nezaslali súdu vyčíslenie nároku na náhradu trov konania pred tým, ako bolo vydané uznesenie vyššieho súdneho úradníka.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľov o porušení ich práv pri rozhodovaní o výške právoplatne priznaného nároku na náhradu trov konania, a to z dôvodu, že im vyšší súdny úradník nepriznal cestovné náhrady a náhradu za stratu času, ktoré vyplývali z obsahu spisu. Okrem

toho tvrdia, že vyšší súdny úradník rozhodol o výške trov konania v čase, keď nemali vedomosť o právoplatnosti rozsudku vo veci samej. Preto nepredložili doklady potrebné pre účely preukázania výšky trov, ale urobili tak až v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07) a ich prípadné porušenie možno preskúmavať spoločne.

9. Sťažnostné námietky smerujú proti rozhodnutiu všeobecného súdu o výške trov konania. V nadväznosti na to považuje ústavný súd za žiaduce poukázať v prvom rade na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasť súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúma iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (m. m. I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

10. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a právnej úpravy aplikovanej a interpretovanej okresným súdom ústavný súd konštatuje, že o takú situáciu vo veci sťažovateľov nešlo.

11. V prvom rade je potrebné uviesť, že cestovné a náhrada za stratu času predstavujú také zložky trov konania, ktorých konkrétnu výšku súd nemá možnosť určiť bez adekvátnej procesnej aktivity strany sporu, ktorej takéto trovy vznikli. Za daného stavu je potrebné, aby strana, ktorá sa domáha priznania náhrady trov konania vo výške, ktorá jej prináleží, riadne a včas, teda ešte pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), predložila súdu všetky potrebné doklady, preukazujúce vznik a výšku trov, ktoré nevyplývajú z obsahu spisu.

12. Vo veci sťažovateľov nebolo sporné, že vyšší súdny úradník nemal v čase rozhodovania o výške náhrady trov konania k dispozícii vyčíslenie, resp. doklady preukazujúce výšku trov právneho zástupcu sťažovateľov pozostávajúcich z cestovného a náhrady za stratu času. Keďže ide o také zložky trov konania, ktorých konkrétnu výšku súd nemá možnosť určiť bez aktivity strany, ktorej takéto trovy vznikli, vyšší súdny úradník uznesením sťažovateľom priznal náhradu len tých trov konania, ktorých existencia a výška bola zo spisu v čase jeho rozhodovania jednoznačne zistiteľná, čo náležite zdôvodnil. Záver okresného súdu, v zmysle ktorého ak sťažovatelia chceli, aby im bola priznaná aj náhrada cestovného a náhrada za stratu času, mali samy vyvinúť aktivitu a predložiť pred rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka všetky potrebné doklady preukazujúce výšku trov, nehodnotí ústavný súd ako taký, ktorý by popieral zmysel a účel právnej úpravy.

13. K námietke sťažovateľov, že i tieto zložky trov vyplývali z obsahu spisu, je potrebné uviesť, že súd v zmysle Civilného sporového poriadku síce rozhoduje o náhrade trov konania z úradnej povinnosti, na druhej strane je však potrebné dodať, že uvedené nemožno interpretovať tak, že táto povinnosť súdu je absolútna. Nie je možné v tomto smere opomenúť dispozičnú zásadu, ktorou je ovládané civilné sporové konanie, keď je na strane sporu, aby sama vyvíjala potrebnú aktivitu v záujme docielenia ochrany práv, priznania jej práv súdom v rozsahu, ktorý jej prináleží. Inými slovami, ak aj vyšší súdny úradník mohol mať zo spisu indíciu, že v konaní došlo eventuálne ku vzniku iných trov, okrem tých, ktorých existencia, ako aj výška je zo spisu zrejmá, zamietnutie sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka nemožno s ohľadom na dispozičnú zásadu považovať za porušenie práv sťažovateľov, ktoré by malo ústavnoprávny rozmer.

14. Keďže trovy konania pozostávajúce z cestovného a náhrady za stratu času vznikli pred vydaním rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka, pričom sťažovateľom boli v čase vzniku trov známe všetky relevantné okolnosti determinujúce ich výšku, skutočnosti týkajúce sa výšky cestovného a náhrady za stratu času uvádzané v sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka a k nej predložené doklady nemožno považovať ani za nové skutočnosti a dôkazy na účely aplikácie § 245 CSP, tak ako na to správne poukázal i okresný súd. Uvedené znamená, že nebol daný dôvod ani na dodatočné priznanie náhrady za stratu času a cestovného súdom na základe sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka. Sťažnosť proti rozhodnutiu súdneho úradníka nemôže slúžiť ako prostriedok, ktorým sa má docieľiť náprava, resp. zvrátenie následku skoršej procesnej pasivity strany sporu (III. ÚS 191/2020).

15. Pokiaľ sťažovatelia namietali, že vo vyčíslení trov konania, resp. v predložení dokladov o výške trov pred vydaním rozhodnutia vyššieho súdneho úradníka im bránila objektívna prekážka spočívajúca podľa ich názoru v tom, že doložka o právoplatnosti rozsudku vo veci samej im bola zaslaná oneskorene, ani tento argument nemôže obstáť. Civilný sporový poriadok *expressis verbis* nestanovuje stranám sporu povinnosť špecifikovať a preukázať uplatňované trovy, a teda nestanovuje žiadnu lehotu na vyčíslenie trov konania (neviaže ju ani na právoplatnosť rozhodnutia vo veci samej) a ani následok ich nevyčíslenia. Je vo vlastnom záujme strany sporu, ktorá si uplatňuje náhradu trov konania, a je len vecou jej procesnej aktivity a iniciatívy, aby vyčísliła súdu najmä tie trovy konania, ktoré nevyplývajú zo spisu. Na účel predloženia vyčíslenia trov konania nie je nevyhnutné čakať na doručenie písomného vyhotovenia rozhodnutia vo veci samej ani na vyznačenie, resp. zaslanie doložky o právoplatnosti, a jeho predloženie okresnému súdu „z opatrnosti“ je na mieste i za situácie, ak sa javí pravdepodobné, že vo veci budú využité opravné prostriedky. Okresný súd sa teda nedopustil žiadneho konania, resp. opomenutia, ktoré by predstavovalo porušenie povinností súdu pri rozhodovaní o výške trov konania, a nemožno mu pričítať na ťarchu pasivitu strany pri preukazovaní a vyčísl'ovaní výšky trov konania.

16. V tejto súvislosti ústavný súd dáva do pozornosti zásadu, ktorá platila už v rímskom práve, podľa ktorej „*vigilantibus iura scripta sunt*“, t. j. „práva patria len bdelym“ (pozorným, ostražitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou. V slobodnej spoločnosti je predovšetkým vecou nositeľov práv, aby svoje práva bránili a starali sa o ne, inak ich podcenením či zanedbaním môžu strácať svoje práva majetkové, osobné, satisfakčné a pod. To platí obdobne aj o využívaní zákonných procesných ustanovení vrátane včasnej

špecifikácie uplatňovaných trov konania. Ústavný súd zastáva názor, že trovy konania nie je nevyhnutné vyčísliť ihneď pri každom procesnom úkone, ktorý predchádzal vyhláseniu, resp. vydaniu rozhodnutia, avšak špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov (najmä tých, ktoré nevyplývajú zo spisu) je potrebné z vlastnej iniciatívy predložiť pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 Civilného sporového konania. Sťažovatelia už vyhlásením rozsudku vo veci samej nadobudli vedomosť o potenciálnom výsledku sporu vrátane plne priznaného nároku na náhradu trov (24. november 2021) a mali dostatočný časový priestor na to, aby predložili okresnému súdu špecifikáciu trov konania od tohto momentu či kedykoľvek po doručení písomného vyhotovenia rozsudku (takmer dva mesiace). Pokiaľ tak neurobili, svojou procesnou pasivitou sa pripravili o tieto zložky trov konania, a to navyše v situácii, ak boli v konaní zastúpení advokátom, ktorý pozná právnu úpravu týkajúcu sa náhrady trov konania obsiahnutej v Civilnom sporovom poriadku, ako aj odmeny prináležiacej mu v zmysle ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v platnom znení.

17. Ústavný súd preto konštatuje, že závery, ku ktorým dospel okresný súd v napadnutom uznesení, nemožno označiť za svojvoľné či neodôvodnené a nevyplývajú z nich ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Skutočnosť, že sťažovatelia sa s názorom okresného súdu nestotožňujú, nepostačuje na prijatie záveru o porušení nimi označených práv.

18. Pretože v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov a svoje závery dostatočným spôsobom odôvodnil, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľmi uplatnená námietka o svojvoľnosti a arbitrárnosti napadnutého uznesenia nemá opodstatnenie, a tak odmietol ich ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti v celom rozsahu bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov obsiahnutých v petite ich ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu